

Det svenska slutförvarsprojektets svagheter

Den långsiktiga säkerheten och skyddet för människor och miljö måste vara avgörande i valet av metod och plats för slutförvaret av kärnavfall.

Avfallsbolaget SKB AB har valt att ensidigt fokusera på en metod som bygger på gammalmodigt miljötänkande - att miljögifter ska spädas ut av grundvattnet och av Östersjön. Anledningen till detta är att utvecklingsarbetet av metoden började redan på 1970-talet och att projektet aldrig har miljöprövats eller tvingats anpassas till nya strängare miljökrav och gällande miljömål. En ytterligare anledning är att kärnkraftindustrin redan har investerat 15 miljarder kronor i projektet.

Platserna Forsmark och Simpevarp har valts utifrån industriell hänsyn och för att opinionsläget i de två aktuella kärnkraftkommunerna är gynnsamt, och inte för att platserna har säkerhetsmässiga fördelar.

Risken att det ska uppstå stora läckage i ett slutförvar ska inte överdrivas. Men konsekvenserna av ett radioaktivt läckage kan bli allvarliga, därför måste man söka den miljömässigt bästa lösningen.

Detta synsätt på "risk" låg till grund för miljödomstolens yttrande 2005 då man avslog Ringhals ansökan om att höja effekten vid kärnkraftverket.

Vi menar att samma synsätt ska gälla även för slutförvarsprojektet.

Den senaste tidens händelser visar att det inte finns några garantier för säkerheten och därför måste man

söka en lösning som minimerar konsekvenserna när den valda metoden inte fungerar som det var tänkt.

Händelser de senaste åren - med tappad transportkapsel i Forsmarks hamn, rostangripna och läckande avfallsbehållare i Forsmarks SFR-lager och nu senast det mycket allvarliga felet i de svenska kärnkraftverkens säkerhetssystem - visar att tekniska lösningar och myndighetskontroll inte lämnar några garantier.

Avfallsbolaget SKB AB menar att man idag har en färdig och helt säker metod som uppfyller myndigheternas och lagstiftningens krav.

Metoden och platsvalet har inte miljöprövats och godkänts.

Myndigheterna utfärdar tekniska föreskrifter och kontrollerar byggande och drift av anläggningarna, men inte huruvida projektet lever upp till miljölagstiftningens krav och gällande långsiktiga miljömål. Det är miljödomstolen och regeringen som ska göra den bedömningen i samband med den kommande tillståndsprövningen.

Avfallsbolaget SKB AB menar att den valda KBS-3-metoden är den miljömässigt bästa.

Det går inte att bedöma om den valda metoden är den miljömässigt bästa så länge det inte finns jämförbart underlag för andra alternativ.

Det finns starka skäl att tro att alternativet "djupa borrhål" skulle kunna vara ett miljömässigt bättre alternativ för slutförvaring, eftersom det skulle vara mindre risk att läckaget sprids till grundvattnet och miljön. Men SKB AB har inte för avsikt att ta fram jämförbart underlagsmaterial, trots att miljölagstiftningen kräver det.

Det är uppenbart att kärnkraftsindustrin inte vill riskera redan investerat kapital och en fördröjning av genomförandet skulle kunna innebära att de industriella/ekonomiska fördelarna med att vara först i världen med en fungerande slutförvarslösning går förlorade.

Den valda KBS-3-metoden bygger på att det mycket radioaktiva och miljöfarliga avfallet placeras i grundvattenförande berggrund och att läckage ska spädas ut av grundvattnet och av Östersjön.

Vi menar att denna metod strider mot miljölagstiftningens syften och mål och mot ingångna internationella miljöåtaganden.

Avfallsbolaget SKB AB menar att Forsmark uppfyller kraven på en lämplig plats.

Bolaget resonemang bygger på tesen att metoden är helt säker och att det inte kommer att uppstå något läckage i slutförvaret. Accepterad vetenskap visar dock att en kustlokalisering kan vara den minst lämpliga om det uppstår läckage i ett förvar och att salt grundvatten kan ha negativ effekt på säkerheten.

Bolaget har inte för avsikt att redovisa jämförbart underlag för ett så kallat inlandsalternativ, trots att miljölagstiftningen kräver den miljömässigt bästa platsen.

Svensk lagstiftning ger SKB AB full kontroll över det underlag (MKB-dokument) som ska redovisas i den kommande miljöprövningen.

Internationella erfarenheter visar att det inte ligger i en verksamhetsutövers intresse att redovisa sådana brister i ett projekt att det riskerar projektets genomförande. I många andra länder finns det därför oberoende instanser som kontrollerar miljökonsekvensredovisningen, något som självklart också borde införas i Sverige.

Oss - Opinionsgruppen för säker slutförvaring - är en politiskt obunden miljöförening i Östhammars kommun som med ekonomiskt stöd från Kärnavfallsfonden (via kommunen) arbetar med att miljögranska slutförvarsprojektet. Föreningen ingår tillsammans med Svenska Naturskyddsföreningen SNF i den nationella sammanslutningen MKG - Miljöorganisationernas Kärnavfallsgranskning.

Oss arbetar bland annat med följande frågor...

- **För att kunna välja lämplig metod måste regeringen ge tydliga direktiv om avfallet ska slutförvaras och göras oåtkomligt, eller om det ska göras återtagbart och erbjudas till kommande generationer.**
- **Regering och myndigheter måste ange tydliga funktionsvillkor för projektet, baserat på nu gällande miljölagstiftning och långsiktiga miljömål.**
- **SKB AB måste avbryta utvecklingsarbetet av KBS-3-metoden i avvaktan på att ovan nämnda förutsättningar är uppfyllda, samt tills att det finns jämförbart underlag för andra alternativa lösningar. Först då kan den miljömässigt bästa lösningen väljas.**
- **Den pågående lokaliseringsprocessen till Forsmark och Simpevarp måste avbrytas för att invänta att de ovan nämnda förutsättningar är uppfyllda.**
- **MKB-processen måste avbrytas och återupptas när det finns en metod och platsförslag som har möjlighet att uppfylla miljömålen och miljölagstiftningens alla krav.**
- **Ansvaret för MKB-processen måste överföras till en från bolaget oberoende part eller myndighet.**

Oss - Opinionsgruppen för säker slutförvaring

Box 78, 748 21 Österbybruk

Telefon: 0295-201 01

E-post: oss@avfallskedjan.se

Hemsida: www.oss.avfallskedjan.se